

inbo

Marternieuws

van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

marternieuws@inbo.be • www.inbo.be

INBO Marternieuws 13 –december 2013

- [Boommarters in Sinaai \(Oost-Vlaanderen\): jong van Madeleine gezenderd](#)
- [Nieuwe boommarterwaarneming in Overmere-Berlare \(Oost-Vlaanderen\)](#)
- [Zorg om de bunzing: input Marternetwerk](#)

Boommarters in Sinaai (Oost-Vlaanderen): jong van Madeleine gezenderd

We hebben het geluk dat we Eufrasie al kunnen volgen met een combinatie van telemetrie en fotovallen sinds september 2010, toen ze ongeveer anderhalf jaar oud was. Ondertussen hebben we al veel inzicht verworven in hoe dit vrouwtje haar leefgebied gebruikt. Wat er in de nazomer zat aan te komen heeft zich doorgezet in de loop van de herfst. Net zoals vorig jaar verkleinde ze haar territorium in de herfst (na het grootbrengen van de jongen) opnieuw tot de kern van haar leefgebied: het strikte bosreservaat. Net zoals in 2010 en 2012 vertoefde Eufrasie deze herfst het vaakst in de nattere percelen van het bosreservaat.

Madeleine volgen we ondertussen ook al ruim een jaar. Bij haar zien we een ander beeld. In tegenstelling tot Eufrasie verandert de grootte van haar territorium niet doorheen het jaar. Madeleine heeft dan ook geen compact bos tot haar beschikking waar ze zich kan terugtrekken als ze geen jongen meer moet grootbrengen. Haar territorium bestaat uit een lappendeken van kleine bosjes, akkers en graslanden, bomenrijen en houtkanten. Een deel van het gebied is aldus onvoldoende geschikt als foerageer en/of rustgebied (intensief grasland, winterse maïsstoppels,..). zo goed als alle bosjes binnen deze lappendeken worden dan ook jaarrond bezocht. Dit resulteert in een territorium dat onveranderd blijft doorheen het jaar.

Maar hoe vergaat het met de jonge boommarters nadat ze zelfstandig worden tegen het einde van de zomer? Germaine en Valère waren twee jongen van Eufrasie uit het nest van 2011. Eufrasie stond in de herfst van 2011 haar territorium tijdelijk af aan haar jongen Germaine en Valère, die er elk een afzonderlijk deel van innamen. Het daaropvolgende voorjaar van 2012 kwam Eufrasie terug in het deel dat Valère gebruikte. Valère is toen na enkele verre en minder verre uitstapjes in alle richtingen (o.a . naar de bebouwde kom van Wachtebeke,..) vertrokken met de noorderzon, op zoek naar een eigen leefgebied. Germaine kon haar deel van de koek behouden en bracht er in 2013 voor het eerst zelf jongen groot.

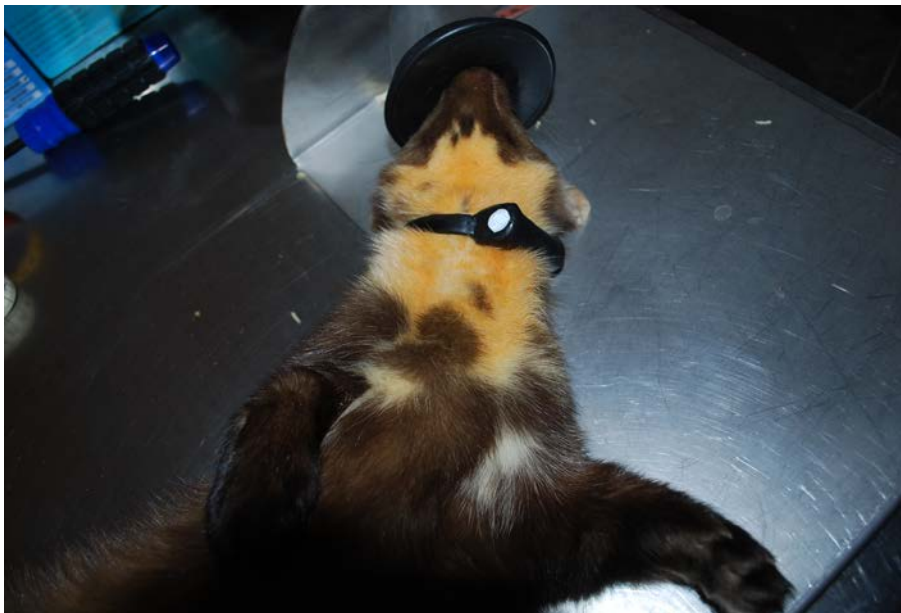
Dit jaar weten we dat er drie nesten waren (Germaine, Eufrasie en Madeleine elk met hun nest) en dat er minstens vijf jongen uit deze drie nesten waren 'uitgelopen' . Eén jong van Eufrasie sneuvelde al begin juli. Gedurende de zomer en nazomer konden we de vier resterende jongen uit elkaar houden door het aanbieden van lokvoedsel op een manier zodat ze kegelden voor de

camera, waarbij hun keelvlekkenpatroon zichtbaar werd. Vanaf oktober wilden we echter voorbereidingen treffen om een nieuwe vangstcampagne op te zetten. Dit houdt in dat je de dieren moet laten in de vallen kruipen om het lokvoedsel te bemachtigen, iets wat moeilijk te combineren valt met het aanbieden van voedsel buiten een val om ze te doen kegelen... Als gevolg daarvan hebben we vanaf toen geen zicht meer op de keelvlekken en dus ook geen zekerheid meer over de aanwezigheid van alle vier de jongen.

Na een lange periode van *pre-baiten* (omwille van een lange wachttijd voor we beschikking hadden over nieuwe zenders) stelden we de vallen op scherp op 18 november. 's Anderendaags was het al prijs: een boommarter liet zich vangen in de Fondatie. Ook in de Heirnisse liet een ongezenderde marter zich aanvankelijk vangen, maar deze was zo slim en handig om de valdeur van binnenin te openen en te ontsnappen! Dankzij het gebruik van cameravallen weten we nu exact wat er gebeurd is. Een [filmpje van een ontsnappingspoging](#) kan bekeken worden op het INBO-kanaal op Vimeo. In nog een andere val zien we een ongezenderde marter de val in en uit wandelen zonder het triggermechanisme te activeren. Mogelijk was dit nog een derde exemplaar maar we kunnen niet uitsluiten dat dit hetzelfde dier is dat zich later in een andere val effectief liet vangen. Na deze incidentrijke nacht lieten de boommarters zich nog slechts uiterst sporadisch zien bij de vallen! Het illustreert nog maar eens dat roofdieren vangen geen sinecure is. Het aantal dieren per oppervlakte is sowieso beperkt, als die dieren zich om één of andere reden niet laten vangen heb je een probleem. Indien je maar in één of enkele territoria kan vangen is het vaak een alles of niets verhaal...

De effectief gevangen marter bleek het jong van Madeleine dat we op basis van het keelvlekkenpatroon 'jong 2' hebben genoemd in Marternieuws 12. Jong 2 van Madeleine bleek een mannetje (op basis van de cameravalbeelden hadden we al dat vermoeden). Hij kreeg van ons een zender en de naam Alain mee. Alain woog 1362 gram, een dikke 200 gram minder dan Valère, het vorige gezenderde mannetje.

Jong van Madeleine krijgt een zender, én de naam Alain, 19 november 2013 (foto INBO)

Alain bleek niet van de slimste, enkele dagen na zijn eerste vangst liet hij zich opnieuw vangen. Voorlopig houdt Alain zich op aan de rand van het territorium van zijn moeder, af en toe onderneemt hij uitstapjes. Zo bevond hij zich op 6 december in een klein fijnsparrenbosje midden een akkercomplex. Het illustreert het belang van dergelijke kleine veldbosjes als stapsteen om zich doorheen het landschap te verplaatsen tijdens de dispersie.

Geïsoleerd veldbosje met fijnsparren als dagrustplaats voor Alain (foto INBO)

Situering van de dagrustplaats van Alain op 6 december 2013 (driehoekje) versus het geboorteterritorium (stippellijn)

In de kale wintermaanden is dekking en beschutting van groot belang voor boomkarters. Het is dan ook niet verwonderlijk dat onze gezenderde boomkarters een uitgesproken voorkeur hebben voor wintergroene vegetaties als dagrustplaats. Zo vertoeft Madeleine bijzonder graag in

weelderige klimopbomen, kruinen van sparren en zelfs sierconiferen. Alain maakt momenteel zo goed als uitsluitend gebruik van sparren om zich overdag schuil te houden. In het territorium van Eufrasie zijn nauwelijks sparren noch klimopbomen aanwezig, maar zij maakt gebruik van bramen- en andere dichte struwelen, ruigtes, takkenhopen en boomholtes. Dergelijke dekkingbiedende structuren dienen verspreid over een territorium aanwezig te zijn, boommarters gaan immers (net zoals bunnings en steenmarters) bij voorkeur rusten daar waar hun voedseltocht beëindigd werd, zodoende dienen ze niet telkens terug te keren.

Klimopbomen in gebruik als dagrustplaats (foto's INBO)

Nieuwe boomarterwaarneming in Overmere-Berlare (Oost-Vlaanderen)

In 2000 en 2001 deed marternetwerkmedewerker Georges Vervliet enkele mooie waarnemingen van een boomarter op klaarlichte dag in de bossen van Overmere (Berlare). Daarnaast zagen enkele vissers 's morgens vroeg een marter met een gele tot 'rosse' keelvlak. Nadien bleef het er lange tijd stil op boomartergebied. De vondst van een jong (dispenserend) boomartermannetje op 18 maart 2010 in het nabije Kalken bracht deze waarnemingen opnieuw onder de aandacht waardoor we besloten om in de zomer en herfst van dat jaar fotovallen te installeren in de bossen van Berlare. Helaas werden toen geen boommarters gefotografeerd. Toch hebben we de mogelijkheid dat boommarters zich minstens onregelmatig voortplanten in het gebied steeds als plausibel beschouwd. Het gebied ligt tenslotte slechts op een 15-tal km in vogelvlucht van Sinaai, waarvan we ondertussen weten dat er jaarlijks boommarters geboren worden. Na 2001 bleef het geruime tijd stil, tot Georges Vervliet op 29 juli van dit jaar opnieuw een prachtwaarneming van een boomarter deed. De boomarter werd in de namiddag liggend op een boomstam gezien, spiedend naar de konijnenjongen die in de buurt rondliepen. Mogelijk kan een nieuwe fotovalsessie meer informatie opleveren...

Zorg om de bunzing – input Marternetwerk

In Marternieuws 4 (oktober 2011) berichtten we reeds uitgebreid over de opmerkelijke neerwaartse trend bij de Vlaamse bunzingpopulatie. Nu is de bunzing ook een soort waarvoor vanuit Europa aandacht gevraagd wordt, meer bepaald via de Habitatrichtlijn. De Habitatrichtlijn, gepubliceerd in 1992 en in werking getreden in 1994 (CD 92/43/EEC), voorziet dat elke zes jaar vanuit de lidstaten aan de Europese Commissie een overzicht wordt gegeven van de 'staat van instandhouding' van specifieke habitattypen en soorten. Deze soorten zijn opgelijst in diverse bijlagen, en omvatten de otter, de boommarter en de bunzing wat de marterachtigen betreft, en verder ook de lynx, de wilde kat (en de wolf) onder de inheemse roofdieren.

Voor de periode 2007-2012 diende eind juni 2013 een dergelijke rapportage te worden overgemaakt. De gehanteerde methodiek en de samenvatting van de resultaten voor (Atlantisch) Vlaanderen zijn terug te vinden in een [INBO-rapport van Gerald Louette et al. 2013](#). De data en beoordeling voor de bunzing werden aangeleverd vanuit het lopende marteronderzoek aan het INBO, grotendeels steunend op de Marternetwerk. De bunzing kwam daarbij – naast een reeks andere soorten – in de (meest negatieve) categorie 'zeer ongunstig, verder achteruitgaand' terecht, met een populatieafname van minstens 25% over de voorbije twaalf jaar.

Deze boodschap heeft alvast haar doel niet gemist. Actueel wordt vanuit het Agentschap voor Natuur en Bos nadere informatie ingewonnen over de verklarende oorzaken van deze ongunstige staat van instandhouding en over de mogelijke maatregelen om daaraan tegemoet te komen. Het moet benadrukt dat, in het geval van de bunzing, deze actuele zorg rechtstreeks voortspuit uit de kennis die kon worden verzameld dankzij de jarenlange inspanningen van de vele medewerkers van het Marternetwerk. Waarvoor bij deze uiteraard veel dank.

Ter info : meer inhoudelijke achtergrond bij het recente populatieverloop van de bunzing is te lezen in een (reeds eerder in Marternieuws vermeld) artikel verschenen in Meander 2012 (2), het tijdschrift van Natuurpunt Vlaamse Ardennen+. Wie wil kan een pdf van dit artikel opvragen door een mailtje te sturen naar marternieuws@inbo.be.

Auteurs: Jan Gouwy, Koen Van Den Berge, Filip Berlengee en Dirk Vansevenant
Contact: marternieuws@inbo.be

© Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 2013
Verantwoordelijke uitgever: Jurgen Tack, Kliniekstraat 25, 1070 Brussel
